

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2022.1.13>

УДК [378.018.43.091.12.011.3-051:005.336.5](091)

Наталія Яремчук

ORCID ID 0000-0001-7218-6543

кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи,
факультет педагогічної освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, 79000, Львів, Україна,
nataliya.yaremchuk@lnu.edu.ua

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті здійснено ретроспективний аналіз становлення системи професійної підготовки вчителів початкової школи в умовах дистанційного навчання в закладах вищої освіти України. Виокремлено тенденції динаміки впровадження дистанційного навчання в освітній процес вищої педагогічної школи у відповідності до низки чинників (політико-економічних, культурно-освітніх, техніко-технологічних) та інституційних аспектів нормативно-правового забезпечення. Проаналізовано тематичні дослідження в освітньо-науковому просторі та виокремлено напрями актуальності трансформації дистанційного навчання в хронології розвитку. Представлено періодизацію розвитку професійної підготовки вчителів початкової школи в умовах дистанційного навчання із визначеними етапами та характерними історико-педагогічними особливостями. Доведена думка про триаду можливостей на шляху еволюційного розвитку: освітня технологія, форма організації навчання, дистанційна професійна підготовка як педагогічна система. Сформовано оціночне бачення недоліків та переваг предмету дослідження на всіх етапах впровадження та виокремлено рекомендовані шляхи формування професійної підготовки вчителя початкових класів у змінних умовах цифрового освітнього простору.

Ключові слова: *віртуальні технології; дистанційне навчання; інформатизація; інформаційно-комунікативні технології; медіаосвіта; професійна підготовка вчителя початкової школи; телекомунікаційні технології; цифровий освітній простір.*

Вступ. В умовах сьогодення професійна підготовка вчителя початкової школи в Україні перебуває на етапі інституційних змін спричинених реформами в системі педагогічної освіти, впровадженням Концепції «Нова українська школа», інтеграцією вищої освіти в Європейський освітній простір та трансформаційними перетвореннями, які забезпечуються концептуально інноваційними підходами до побудови освітнього середовища із застосуванням інформаційно-комунікативних та цифрових технологій. Такі зміни є критично необхідними та конструктивно доцільними задля якісних і сучасних стандартів в організації професійно-особистісного становлення педагога початкової освіти. Відповідно, модернізація передбачає визначення детермінантів форми та змісту системи професійної підготовки педагога. Пріоритет переваг та ресурс можливостей уособлює феномен дистанційного

навчання, який характеризується технологічною інноваційністю, відкритістю освітньої системи, гнучкістю, мобільністю, інтерактивністю, економічністю, реалізацією самостійної навчальної діяльності та індивідуальної освітньої траєкторії студента тощо.

Багатоаспектність аналізу дистанційного навчання передбачає його оцінку за триадою можливостей на шляху еволюційного розвитку: освітня технологія, форма організації навчання, дистанційна професійна підготовка. Така трансформація дозволяє розглядати дистанційне навчання як через особливості дидактичних технологій, так і через проєктування педагогічної системи професійного становлення фахівця.

Професійна підготовка вчителя початкової школи в умовах дистанційного навчання є цілісним суб'єктивним представленням сучасного підходу до організації навчання майбутніх пе-

дагогів. Проте будь-які реорганізації вимагають ґрунтовного осмислення історико-педагогічного досвіду хронології розвитку явища (феномену, процесу) для ідентифікації ресурсу можливостей у побудові стратегії подальших змін. Відповідно, здійснення ретроспективного аналізу професійної підготовки вчителя початкової школи в умовах дистанційного навчання є необхідним і вагомим дослідженням.

Аналіз наукової бази із вивчення підготовки майбутніх вчителів початкової школи в закладах вищої освіти в умовах дистанційного навчання потребує різностороннього огляду. Беручи до уваги межовість проблематики, актуальними є: теоретико-методологічні засади дистанційного навчання (О. Аніщенко, В. Биков, Ю. Богачков, В. Бондаренко, В. Вишнівський, О. Воронкін, М. Гніденко, В. Гриценко, Т. Каменєва, В. Кухаренко, В. Кремень, М. Лещенко, В. Олійник, С. Сисоєва, Н. Сиротенко, О. Спирін, О. Собаєва, П. Стефаненко, Ю. Триус); організаційно-педагогічні аспекти дистанційного навчання у вітчизняній та закордонній практиці (Ю. Бекедова, Т. Гарбуза, К. Годлевська, В. Жулкевська, В. Ковальчук, Г. Козлакова, К. Корсак, О. Овчарук, О. Огієнко, Ю. Попова, Р. Ріжняк, В. Свідовська, В. Шейко, Л. Штефан, Б. Шуневич); підготовка педагогів в умовах інформатизації освіти (О. Андреев, М. Антонченко, О. Базелюк, Н. Баллик, Д. Бодненко, Л. Брескіна, В. Вембер, О. Гнедкова, С. Гончаренко, Р. Горбатюк, Ю. Горошко, Р. Гуревич, А. Гуржій, С. Гунько, М. Жалдак, Н. Жевакіна, Ю. Жук, О. Захар, М. Кадемія, О. Качуровська, Т. Коваль, С. Литвинова, Л. Макаренко, Ю. Машбиць, Н. Морзе, Л. Морська, Ю. Овод, В. Осадчий, К. Осадча, Ю. Рамський, С. Семеріков, О. Смалько, Є. Смирнова-Трибульська, О. Снігур, І. Теплицький, С. Шокалюк, А. Штепура); інформаційно-комунікативні технології у підготовці вчителя початкової школи (В. Андрієвська, Н. Воропай, С. Гунько, Л. Петухова, І. Онищенко, О. Співаковський, О. Суховірський, О. Рибалко, В. Шакоцько); підготовка вчителя початкової школи в умовах дистанційного (електронного) навчання та формування відповідних компетентностей до здійснення професійної діяльності (Н. Бахмат, Л. Гаврілова, О. Гапонова, В. Гринько, А. Дрокіна, М. Ковальчук, А. Коломієць, В. Коткова, А. Крижановський, Н. Кириленко, О. Муковіз, Н. Олафіренко, С. Петренко, Ю. Соколова, І. Хижняк, О. Чернякова, О. Шиман) тощо.

Фундаментальні дослідження феномену дистанційного навчання та його дидактичні особливості в умовах університетської освіти представлені працями західних науковців: Дж. Андерсон, Дж. Баат, Т. Бейтс, Р. Бел, Дж. Боат, Р. Гаррісон,

П. Валіатан, Ст. Віллер, П. Вольф, Е. Вотермен, Ч. Ведемейер, Б. Гольмберг, Р. Деллінг, Т. Еванс, Т. Едвард, А. Кей, Д. Кіган, Г. Кірслей, А. Кларк, Дж. Коул, М. Мур, Д. Пейнтер, О. Петерс, Х. Ператон, Г. Рамбл, Е. Розетт, К. Сандерс, М. Сімонсон, Ч. Скотт, Д. Сьюарт, Ед. Тіттел, М. Томпсон, В. Хассон, Х. Фостер, А. Франц, Б. Холмберг, Р.Шанк, Д. Шейл, Е. Шілз та інші.

Зважаючи на значущість та масштабність досліджень даної проблематики, системне представлення тенденцій розвитку професійної підготовки вчителів початкової школи в умовах дистанційного навчання в наукових розвідках відсутнє.

Метою статті є здійснення ретроспективного аналізу становлення і розвитку системи професійної підготовки вчителів початкової школи в умовах дистанційного навчання.

Методи дослідження. Для досягнення мети дослідження використано ретроспективний метод у встановленні генези предмету наукового пошуку; методи системного та структурно-функціонального аналізу для комплексного представлення розвитку підсистем базового явища, виявлення впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на динаміку змін, встановлення причинно-наслідкових зв'язків; проблемно-хронологічний метод у визначенні періодизації; метод аналізу, класифікації та узагальнення науково-педагогічної літератури та нормативно-правових документів.

Результати дослідження. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи змістовно інтерпретується як система фахової підготовки із формування професійних компетентностей із забезпечення професіоналізму діяльності та професіоналізму особистості у відповідності до комплексу складників змісту освіти (методологічний, загальнокультурний, культурологічний, психолого-педагогічний, предметний, дидактичний, методичний, спеціальний, професійно-етичний, теоретичний і практичний), що базується на особистісному, когнітивному та операційному підходах (Нестеренко, 2018, с. 73). У її проектуванні важливий функціональний баланс понять «підготовка» («професійне формування», «професійне становлення») та «освіта» («педагогічна освіта»).

Архітектура професійної підготовки педагога є змінною у відповідності до змісту професійної освіти та низки зовнішніх чинників. Вона системно реагує на всі трансформації суспільного життя, адже є не тільки педагогічним, а й соціальним явищем (Прокопенко та ін., 2018, с. 12). Її інституційне представлення визначається у відповідності до тенденцій – *політико-економічних* (стратегія розвитку державної освітньої політики та реформування; процеси глобалізації,

евроінтеграції та розвитку національної ідентичності; пандемія; війна тощо); *культурно-освітніх* (зміна парадигми педагогічної освіти; Конценція «НУШ»; спрямованість до «відкритої освіти», медіаосвіти, дистанційного навчання, особистісно-зорієнтованого навчання; індивідуального та компетентнісного підходів; інтернаціоналізації, оптимізації, безперервності, варіативності, міждисциплінарності, полікультурності; баченням стейкхолдерів професіограми майбутнього фахівця тощо); *техніко-технологічних* (процеси інформатизації, технологізації, цифровізації, орієнтації на інтернет-ресурси, гаджеталізації, віртуалізації, використання штучного інтелекту тощо).

Теперішня професійна підготовка вчителів визначається вимогами інформаційного суспільства, із пролонгацією до професійної діяльності у відповідних умовах. Потенціал інформаційної та цифрової парадигм вніс низку суперечностей між: вимогами до сучасного педагогічного професіоналізму та організаційно-педагогічними можливостями у формуванні професійного «Я»; спектром пропозицій сучасних інтернет-технологій та інтеграцією їх в освітнє середовище майбутнього педагога; інформаційними можливостями глобального освітнього простору та структурно-функціональним представленням їх у моделі професійної підготовки вчителя тощо. Частковою презентацією даних інновацій є впровадження дистанційної технології навчання в освітнє середовище закладів вищої освіти, що безумовно сформувало зміни в професійному формуванні майбутніх вчителів.

Дистанційне навчання як педагогічна технологія трактується як «нова, специфічна форма навчання, основою якої є самостійна робота здобувачів освіти та широке застосування сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, які дозволяють навчатися на відстані» (Цюняк, 2020, с. 109).

Полеміка в академічних та публічних спільнотах про можливість, негативні наслідки та якість дистанційного навчання в освітніх реаліях, зокрема підготовки фахівців, триває з початку глобальних карантинних обмежень спричинених пандемією COVID-19, хоча ця педагогічна технологія не є новим дидактичним явищем і частково застосовувалась в освітньому процесі закладів вищої освіти. Очевидні назрілі запитання організаційно-методичного спрямування до всіх учасників освітнього процесу про вміння проектування освітнього дистанційного середовища та навчання в ньому; готовність до викладання та учіння; сформованість відповідних компетентностей та створення умов для цього тощо потребують теоретико-прикладного вирішення. Врегулювання концептуально-методичних ас-

пектів дистанційної професійної підготовки педагога є очевидною вимогою сьогодення, оскільки перспектива такої форми підготовки педагога є реальністю і конструктивною перспективою до змін у системі педагогічної освіти.

У цьому доречність ретроспективного аналізу для визначення першопричин проблем сьогодення через призму минулого, що передбачає аудит наукових досліджень відповідної тематики, огляд інституційних формувань, аналіз нормативно-правової бази, виокремлення провідних тенденцій розвитку і встановлення періодизації.

Зважаючи на методичні аспекти хронологічного підходу, періодизація становлення і розвитку професійної підготовки вчителів початкової школи в умовах дистанційного (електронного) навчання в закладах вищої педагогічної освіти в Україні структурно презентується трьома періодами в межах із 1991 р. і по сьогодні (Яремчук, 2021, с. 62–63).

I (90-ті роки ХХ ст. – початок 2000 років ХХІ ст.) – «інформатизація та телекомунікація у професійній освіті». Тенденції розвитку інформаційного суспільства у відповідності до процесу інформатизації; застосування комп'ютерних систем та телекомунікаційних мереж в освітньому процесі із підготовки майбутніх педагогів є фрагментарним; науковий та організаційно-педагогічний акцент у формуванні комп'ютерної грамотності студентів та методичної підготовки до застосування інформаційно-технологічних інструментів у майбутній професійній діяльності вчителів; наукові дослідження із технології дистанційного навчання тематично зорієнтовані на історичний напрямок та досвід впровадження в закордонній практиці вищої освіти. Нормативно-правове регулювання відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації» (1998).

II (початок 2000 років – 2014 р. ХХІ ст.): «дистанційні інформаційно-комунікативні технології навчання». Тенденція розширення різновидів дистанційних освітніх технологій (мережеві, мультимедійні, мобільні, хмарні, е-технології, віртуальні тощо) та наукового обґрунтування їхнього застосування в межах дистанційної педагогічної освіти; розвиток інфраструктури для «медіаосвіти» та теоретико-прикладні напрацювання для фахівців педагогічних спеціальностей; поліфонія в організації дистанційного навчання (підвищення кваліфікації, післядипломна освіта, магістратура) та низка дисертаційних досліджень щодо відповідної підготовки майбутнього педагога початкової школи. Нормативно-правова база забезпечує регулювання ситуації у відповідності до «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» (2000); Закону України «Про

Національну програму інформатизації» (2001), Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000), стратегічного плану розвитку «Програма розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки» (2003), Національної програми інформатизації на 2006–2008 роки (2005), Державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці» на 2006–2010 роки» (2005); моніторингової оцінки «Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні» (2005); «Положення про дистанційне навчання» (2013). Створюється окрема координуюча структура державного масштабу Український центр дистанційної освіти (2000) із регіональними представництвами.

III (2014 р.–2021 р. XXI ст.): «дистанційного навчання у цифровій освіті». Тенденції діджиталізації та гаджеталізації, які розширюють можливості освітнього простору, перетворюючи його в одну відкриту освітню цифрову систему; залучення до освітнього процесу закладів вищої освіти ресурсу електронних освітніх платформ (Moodle та ін.), масових відкритих онлайн-курсів (Edx, Coursera, Prometheus, Future Learn, Udacity, Inversity, Kadenze), національних освітніх платформ «Освіторія» та «Всеосвіта», які пропонують сертифіковані навчальні курси, вебінари, майстер-класи для освітян; зосередженість досліджень на методології побудови індивідуальної освітньої траєкторії студентів, організаційно-педагогічних засадах інформаційно-педагогічного середовища, хмароорієнтованого середовища, формування інформаційної компетентності та інформаційно-комунікативної компетентності, проектуванні і застосуванні дидактичних електронних ресурсів, цифрових освітніх ресурсів; розвиток моделей дистанційного навчання в умовах закладів вищої освіти; збагачення методичного досвіду в період екстреного дистанційного навчання (Кухаренко, Бондаренко, 2020). Експертна оцінка можливостей професійної дистанційної підготовки вчителів у межах законодавчого визначення; нормативно-правова база на законодавчому рівні затверджує дистанційну форму навчання як правомірну, на рівні із денною та вечірньою: Закон України «Про вищу освіту (Ст. 49) (2014), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018); Концепція «Нової української

школи» (2018), проект «Цифрова адженда України – 2020» (2016), Положення про Національну освітню електронну платформу (2018), Постанова МОН України «Положення про дистанційне навчання» (2000), Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2020), положення про дистанційне навчання в умовах карантинних обмежень та військових дій на території України (2020–2022), Концепція цифрової трансформації освіти і науки (2021), Наказ МОН про затвердження Типової програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників із розвитку цифрової компетентності (2021).

Резюмуючи огляд тенденцій, можна стверджувати важливість подальших напрацювань із розроблення моделі дистанційної професійної підготовки вчителя початкової школи у відповідності до Концепції «НУШ»; інтеграції формальної та неформальної освіти; створення цифрового освітнього контенту задля професійного становлення майбутнього педагога; врегулювання нормативно-правового забезпечення із інформаційної грамотності, інформаційної гігієни, інформаційної безпеки, інформаційної культури як регулюючих впливів на захист професійного становлення фахівця. Зважаючи на особливості останнього періоду (пандемія, війна) і досвіду всеохоплюючої організації дистанційного навчання, у громадськості та освітнього споживача залишається стереотипне ставлення до дистанційної професійної підготовки фахівця, зокрема педагога, у якого рівень соціальної відповідальності є високим. Це зобов'язує до підготовки суспільних заходів із популяризації даного явища в умовах вищої педагогічної освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Трансформація професійної підготовки вчителів початкових класів, зумовлена впливом дистанційного навчання, є інноваційним баченням підготовки фахівця, яка потребує концептуально-методологічного обґрунтування. Нове покоління майбутніх вчителів, яке особистісно формувалось в умовах інформаційно-цифрових реалій, організаційно-психологічно готове до професійного становлення за інноваційними підходами, тому педагогічній освіті необхідно запропонувати модель професійної підготовки, яка б відповідала сучасним освітнім потребам, професійним стандартам та реалізації можливостей у цифрових викликах сучасності.

Список використаної літератури

1. Андрієвська В. М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікативних технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 61. С. 5–8.

2. Батечко Н., Михайліченко М. Еволюція освітніх парадигм у сучасному науковому дискурсі. *Освітологія*. 2020. № 9. С. 29–37. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.4>
3. Білоусова Л. І. Модель підготовки майбутнього вчителя початкової школи до проектування дидактичних електронних ресурсів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Т. 56. Вип. 6. С. 151–163. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v56i6.1511>
4. Гринько В. О. Концептуальні засади проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. № 11. С. 107–119. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.11.2019.197213>
5. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід. Вінниця: Планер, 2012. 348 с.
6. Калюжна Т. Г. Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутнього вчителя. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2013. № 4. С. 32–37.
7. Карташова Л. А., Бахмат Н. В., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 68. № 6. С. 193–205. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2543>
8. Ковальчук М. О. Методична система формування готовності вчителів початкових класів до використання мультимедійних технологій. *Нові технології навчання*. 2016. Вип. 89. С. 112–117.
9. Крижановський А., Кириленко Н., Кириленко В. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи засобами хмарних сервісів у закладах вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2020. № 3. С. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.216721>
10. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія. Харків: Міська друкарня, 2020. 409 с.
11. Муковіз О. П. Дистанційне навчання у системі неперервної освіти вчителів початкової школи: теорія та методика: монографія. Умань: Візаві, 2016. 392 с.
12. Нестеренко Т. С. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 167. С. 69–74.
13. Павлик О., Білоконна Н., Лисевич О. Професійна підготовка фахівця початкової освіти у нових реаліях. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 4. С. 83–91. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-4-83-91>
14. Педагогічні технології в підготовці вчителів / за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків: ХНПУ, 2018. 457 с.
15. Сисоєва С. Педагогічні аспекти цифровізації освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. № 4. С. 24–32. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.4.3>
16. Хижняк І. Психолого-педагогічні засади підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 5. С. 7–19. <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/196450>
17. Хомич Л. О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів Київ: Магістр–S, 1998. 201 с.
18. Цюняк О. П. Професійна підготовка майбутніх педагогів засобами дистанційного навчання в умовах карантину. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2020. Том. 17. № 1. С. 106–115. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(17\).2020.106-115](https://doi.org/10.35387/od.1(17).2020.106-115)
19. Чернякова О. Використання мультимедійних технологій як засобу розвитку пізнавальної активності учнів початкової школи на уроках іноземної мови. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2019. № 6/2. С. 207–218. DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2019-6/2-207-218>
20. Яремчук Н. Я. Історико-педагогічний огляд професійної підготовки вчителів початкової школи в умовах дистанційного навчання. *Тези доповідей II міжнародної наукової конференції «Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору: світовий і вітчизняний вимір»*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. С. 61–63.

References

Andriievskaya, V. M. (2018). Pidgotovka majbutnogo vchitelya pochatkovoyi shkoli do vikoristannya informacijno-komunikativnih tehnologij [Training of future primary school teachers to use ICTs] *Scientific journal of M. P. Dragomanov National Pedagogical University. Series 5 Pedagogical Sciences: Realities and Perspectives*, 61, 5–8.

- Batechko, N., Mykhailichenko, M. (2020). Evolyuciya osvithnih paradigm u suchasnomu naukovomu diskursi [Evolution of educational paradigms in modern scientific discourse]. *Osvitoloziya*, 9, 29–37. <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.4>
- Bilousova, L. I., & Olefirenko, N. V. (2016). Model pidgotovki majbutnogo vchitelya pochatkovoyi shkoli do proektuvannya didaktichnih elektronnih resursiv [Model of primary school teacher training to design e-learning resources]. *Information Technologies and Learning Tools*, 56 (6), 151–163. <https://doi.org/10.33407/itlt.v56i6.1511>
- Hryenko, V. (2019). Konceptualni zasadi proektuvannya cifrovih osvithnih tehnologij u navchanni majbutnih uchiteliv pochatkovoyi shkoli [Conceptual principles of designing digital educational technologies in training future primary school teachers]. *Professionalism of the Teacher: Theoretical and Methodological Aspects*, 11, 107–119. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.11.2019.197213>
- Gurevich, R. S., Kademiya, M. Yu., Shevchenko, L. S. (2012). *Informacijni tehnologiji navchannya: innovacijnij pidhid [Information learning technologies: an innovative approach]*. Planer.
- Kaliuzhna, T. (2013). Suchasni vimogi do profesijnoyi pidgotovki majbutnogo vchitelya [Modern requirements to professional preparation of future teachers]. *Naukovi zapiski Nizhinskogo derzhavnogo universitetu im. Mikoli Gogolya. Seriya: Psihologo-pedagogichni nauki*, 4, 32–37.
- Kartashova, L. A., Bakhmat, N. V., & Plish, I. V. (2018). Rozvitok cifrovoyi kompetentnosti pedagoga v informacijno-osvithnomu seredovishi zakladu zagalnoyi serednoyi osviti [Development of teacher's digital competency in terms of information and educational environment of a secondary education establishment]. *Information Technologies and Learning Tools*, 68 (6), 193–205. <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2543>
- Kovalchuk, M. (2016). Metodichna sistema formuvannya gotovnosti vchiteliv pochatkovih klasiv do vikoristannya multimedijnih tehnologij [Methodical system of formation of readiness of primary school teachers to use multimedia technologies]. *Novi tehnologiji navchannya*, 89 (2), 112–117.
- Kryzhanovskiy, A., Kyrylenko, N., Kyrylenko, V. (2020). Pedagogichni umovi pidgotovki majbutnih uchiteliv pochatkovoyi shkoli zasobami hmarnih servisiv u zakladah vishoyi osviti [Pedagogical conditions of training of future elementary school teachers by means of the application cloud services in higher educational institutions]. *Youth & market*, 3, 104–108. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2020.216721>
- Kuharenko, V. M., Bondarenko, V. V. (2020). *Ekstrene distancijne navchannya v Ukraini: Monografiya [Emergency distance learning in Ukraine: Monograph]*. Miska drukarnya.
- Mukoviz, O. P. (2016). *Distancijne navchannya u sistemi nepererвної osviti vchiteliv pochatkovoyi shkoli: teoriya ta metodika: monografiya [Distance learning in the system of continuing education of primary school teachers: theory and methodology: monograph]*. Vizavi.
- Nesterenko, T. S. (2018). Profesijna pidgotovka majbutnogo vchitelya pochatkovoyi shkoli [Professional training of future primary school teachers]. *Naukovi zapiski. Seriya: Pedagogichni nauki*, 167, 69–74.
- Pavlyk, O., Bilokonna, N., Lysevych, O. (2020). Profesijna pidgotovka fahivcy pochatkovoyi osviti u novih realiyah [Professional training of primary education specialist in new realities]. *Ukrainian Educational Journal*, 4, 83–91. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-4-83-91>
- Prokopenko, I. F. (Ed.). (2018). *Pedagogichni tehnologiji v pidgotovci vchiteliv [Pedagogical technologies in teachers' training]*. HNPU.
- Sysoieva, S. (2021). Pedagogichni aspekti cifrovizaciyi osviti [Pedagogical aspects of digitalization of education]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 4, 24–32. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.4.3>
- Khyzhniak, I. (2019). Psihologo-pedagogichni zasadi pidgotovki majbutnogo vchitelya pochatkovoyi shkoli do vikoristannya elektronnih osvithnih resursiv u profesijnij diyalnosti [Psychological and pedagogical basis of future primary school teachers' training for using electronic educational resources in professional activity]. *Gumanizaciya navchalno-vihovnogo protsesu*, 5, 7–19. <http://gnvp.ddpu.edu.ua/article/view/196450>
- Khomych, L. O. (1998). *Profesiino-pedahohichna pidhotovka vchytelia pochatkovykh klasiv [Pedagogical preparation of primary school teachers]*. Magistr-S.
- Tsiuniak, O. (2020). Profesijna pidgotovka majbutnih pedagogiv zasobami distancijnogo navchannya v umovah karantynu [Professional training of future teachers by means of distance learning in quarantine conditions]. *Adult Education: Theory, Experience, Prospects*, 17 (1), 106–115. [https://doi.org/10.35387/od.1\(17\).2020.106-115](https://doi.org/10.35387/od.1(17).2020.106-115)
- Cherniakova, O. (2019). Vikoristannya multimedijnih tehnologij yak zasobu rozvitku piznavalnoyi

aktivnosti uchniv pochatkovoyi shkoli na urokah inozemnoyi movi [The use of multimedia technologies as a development of citizenship activity of primary school schools in foreign language studies]. *Society. Document. Communication*, 6/2, 207–218. <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2019-6/2-207-218>

Yaremchuk, N. (2021). Istoriko-pedagogichnij oglyad profesijnoyi pidgotovki vchiteliv pochatkovoyi shkoli v umovah distancijnogo navchannya [Historical and pedagogical review of professional training of primary school teachers in terms of distance learning]. In *Tezi dopovidej II mizhnarodnoyi naukovoji konferenciji «Teoretichni ta praktichni aspekti formuvannya osvitnogo prostoru: svitovij i vitchiznyanij vimir»* (pp. 61–63). Ivan Franko National University of Lviv.

Стаття надійшла до редакції 25.03.2022

Прийнято до друку 28.04.2022

DISTANCE LEARNING IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS: RETROSPECTIVE ANALYSIS

Yaremchuk Nataliya, PhD in Pedagogy,
Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School,
Faculty of Pedagogical Education of the Ivan Franko National University of Lviv,
1 Universytetska Str., 79000 Lviv, Ukraine,
nataliya.yaremchuk@lnu.edu.ua

A retrospective analysis of the formation of the system of professional training of primary school teachers in the terms of distance learning in HEI of Ukraine has been carried out in the article. The tendencies of the dynamics of implementation of distance learning in the educational process of a higher pedagogical school in accordance with a number of factors (political and economic; social and educational; technological and program) and institutional aspects of regulatory and legal support have been singled out. Thematic researches in the educational and scientific space have been analyzed and the directions of urgency of transformation of distance learning in the chronology of its development have been determined. The periodization of the development of professional training of primary school teachers in terms of distance learning with certain stages and characteristic historical and pedagogical features has been presented.

The idea of a «triad» of possibilities on the way of evolutionary development has been proved: an educational technology, a form of training organization, distance professional training as a pedagogical system. An evaluative vision of the disadvantages and advantages of the research subject at all stages of implementation has been formed and the recommended ways of constructive changes in professional training of primary school teachers in the changing conditions of the digital educational space have been identified.

Key words: *digital educational space; distance learning; information and communication technologies; informatization; media education; professional training of a primary school teacher; telecommunication technologies; virtual technologies.*